DANDERYDS KOMMUN

Tjänsteutlåtande

Datum: 2026-10-30
Diarienummer: TN 2026/0153

Till: Tekniska nämnden

Samhällsutvecklingsförvaltningen
David Johannesson

Fortsatt införande av insamling av glas- och metallförpackningar

Ärendet

Tekniska nämnden föreslog den 19 maj 2026 (§ 48) kommunfullmäktige att pausa med insamlingen av förpackningar av färgat glas, ofärgat glas och metall från en- och tvåfamiljshus. Pausen skulle gälla till dess att tillämpningen av lagstiftningen avseende sådana förpackningar har tydliggjorts och utretts. I de fall abonnent valde att få kärl för insamling av denna typ av avfall skulle de ha möjlighet att beställa och få dem utställda. Nämnden beslutade för egen del att inleda pausen i avvaktan på kommunfullmäktiges ställningstagande.

Kommunfullmäktige följde den 31 augusti 2026 (§ 117) förslaget, med det tillägg att pausen skulle upphöra till alla delar den 15 november 2026 om tekniska nämnden inte hade tagit ställning till att föreslå ändrade bestämmelser om den fastighetsnära insamlingen av de aktuella förpackningarna.

De nu genomförda utredningarna visar att det inte pågår något lagstiftningsarbete kring den fastighetsnära insamlingen av förpackningar av glas och metall. Genom utredningarna har förvaltningen fördjupat kunskapen om hur andra kommuner gör och hur undantag och dispenser kan hanteras. Förvaltningen har tagit fram ett samlat ekonomiskt underlag för att beräkna kostnaderna för såväl fortsatt paus som att utställningen fortsätter och det samlade ekonomiska underlaget visar att det mest kostnadseffektiva är att pausen upphör. Sammantaget leder det genomförda arbetet till att samhällsutvecklingsförvaltningen nu föreslår att kommunen ska gå vidare med en successiv utställning av den fastighetsnära insamlingen av färgat/ofärgat glas och metall. I en längre övergångsperiod kommer det vara fortsatt möjligt att beställa glas och metallkärlet för de som ännu inte har ett. Kommunen kommer att arbeta än tydligare med möjligheten för hushåll att dela kärl för att underlätta

utställningen. Det ger en ökad valfrihet för abonnenterna samtidigt som insamlingen av samtliga avfallsfraktioner enligt tekniska nämndens tidigare beslut underlättas.

Den fortsatta hanteringen kräver kommunikationsinsatser för att förklara och säkerställa att informationen når fram.

Samhällsutvecklingsförvaltningens förslag till beslut

Tekniska nämndens beslut

1. Tekniska nämnden noterar samhällsutvecklingsförvaltningen utredning om den fastighetsnära insamlingen av färgat/ofärgat glas och metall och förklarar uppdraget genomfört.
2. Samhällsutvecklingsförvaltningen ska senast till tekniska nämndens kvartal 1 2027 lägga förslag om eventuella beslut som nämnden behöver fatta för att den fastighetsnära insamlingen av dessa fraktioner ska fortsätta.
3. Tekniska nämnden överlämnar Samhällsutvecklingsförvaltningens utredning i tjänsteutlåtandet den 30 oktober 2026 till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för kännedom.

Bakgrund

I syfte att öka utsorteringsgraden av förpackningar från övrigt avfall har regeringen beslutat om ändringar i avfallslagstiftningen. I korthet innebär besluten att kommunen ska hämta förpackningsfraktionerna fastighetsnära i stället som idag vid återvinningsstationer i kommunen.

Samhällsutvecklingsförvaltningen redogör nedan för relevanta kommunala beslut om detta, om lagstiftningen som sådan och valet av tvåfackskärl.

För ärendet relevanta beslut

Följande beslut om fastighetsnära insamling av färgat/ofärgat glas och metall ramar in detta ärende.

Tekniska nämnden beslutade den 14 mars 2024 (§ 23) att kommunen ska fullgöra sitt uppdrag om fastighetsnära insamling av förpackningsmaterial genom att tillhandahålla ett tvåfackskärl för papper/plast och ett tvåfackskärl för färgat/ofärgat glas, med en tillhörande behållare för metall.

Den 19 maj 2026 (§ 48) fattade tekniska nämnden följande beslut.

”Tekniska nämnden föreslår kommunfullmäktige fatta följande beslut:

1. *Kommunfullmäktige pausar tillämpningen av de delar av avfallstaxa och avfallsföreskrifter som avser insamling av förpackningar av färgat glas, ofärgat glas och metall från en- och tvåfamiljshus.*
2. *Kommunfullmäktige beslutar att kommunen inte ska ställa ut kärl för insamling av förpackningar av färgat glas, ofärgat glas och metall till en- och tvåfamiljshus till dess att tillämpningen av lagstiftningen avseende sådana förpackningar har tydliggjorts och utretts. Undantag får göras i de fall en abonnent i en- och tvåfamiljshus frivilligt väljer att få kärl för insamling av färgat glas, ofärgat glas och metall utställt. B.*

Tekniska nämnden beslutar för egen del följande:

1. *Tekniska nämnden beslutar att kommunen ska avvakta med att ställa ut kärl för insamling av förpackningar av färgat glas, ofärgat glas och metall till en- och tvåfamiljshus. Beslutet gäller i avvaktan på att kommunfullmäktige tar förnyad ställning till hur insamling av dessa förpackningsfraktioner ska ske i Danderyds kommun.”*

Den 31 augusti 2026 (§ 117) fattade kommunfullmäktige följande beslut.

2. *”Kommunfullmäktige pausar tillämpningen av de delar av avfallstaxa och avfallsföreskrifter som avser tillhandahållande av kärl för insamling av förpackningar av färgat glas, ofärgat glas och metall från en- och tvåfamiljshus. Kommunfullmäktige noterar därvid att beslutet om paus inte påverkar storleken på den fasta avfallsavgiften.*
3. *Kommunfullmäktige beslutar att kommunen inte ska ställa ut kärl för insamling av förpackningar av färgat glas, ofärgat glas och metall till en- och tvåfamiljshus till dess att tillämpningen av lagstiftningen avseende sådana förpackningar har tydliggjorts och utretts av tekniska nämnden. Undantag får göras i de fall en abonnent i en- och tvåfamiljshus frivilligt väljer att få kärl för insamling av färgat glas, ofärgat glas och metall utställt.*
4. *Om tekniska nämnden inte senast den 15 november 2026 har tagit ställning till att föreslå kommunfullmäktige att ändra bestämmelser om fastighetsnära insamling av*

förpackningar i avfallstaxa och avfallsföreskrifter, upphör pausen att gälla i alla delar."

Lagstiftningen som styr den fastighetsnära insamlingen av förpackningar

I botten för den lagstiftning som styr insamlingen av förpackningsavfall ligger EU-direktivet "2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall". Direktivet ställer krav på återvinning och därmed på att olika sorters avfall samlas in separat. I artikel 11.2 a) anges att det gäller papper, metall, plast och glas från hushåll.

Direktivet är genomfört i Sverige genom bestämmelser i avfallsförordningen och förordningen om producentansvar för förpackningar.

I 3 kap. 36 § avfallsförordningen stadgas att kommunen ska samla in följande avfall *fastighetsnära från en och samma plats*.

- Livsmedels- eller köksavfall
- Förpackningsavfall som består av
    - papper
    - plast
    - glas
    - metall
- Restavfall

Kommunerna får således inte besluta om en visserligen fastighetsnära insamling men där insamlingen sker från olika platser (om än nära fastigheten).

Undantag från den fastighetsnära insamlingen får bara göras i de delar av en kommun

1. som är glest befolkade,
2. där det finns ensligt belägna fastigheter,
3. där det saknas farbar väg eller lämplig tilläggningsplats, eller
4. där det finns andra omständigheter som gör det synnerligen svårt att ordna fastighetsnära insamling.

Det finns inte några regler i avfallsförordningen om att göra undantag från bestämmelsen om att alla avfallsfraktionerna ska hämtas från en och samma plats.

Regeringen fattade i juni 2022 beslut om ny förordning om producentansvar för förpackningar. Nuvarande regering fattade inga nya beslut i frågan förutom att förstärka tillsynen genom att föra över den från kommunerna till staten i form av länsstyrelserna. Länsstyrelsen utöver tillsyn utifrån lagstiftningen. Tolkningen vid överklagande av tillsynsbeslut hanteras i mark- och miljödomstolen.

Valet av tvåfackskärl

För att möta lagstiftningens nya krav kan kommunerna välja olika system. Vilket insamlingssystem som väljs i varje kommun beror på de unika förutsättningar respektive kommun har.

Samhällsutvecklingsförvaltningen utredde 2024 vad som skulle vara det bästa alternativet för Danderyds kommun och koncentrerade sig då på de två vanligaste lösningarna, fyrfacks- respektive tvåfackskärl. Denna utredning redovisades i tjänsteutlåtande daterat 7 mars 2024 och rekommendationen från förvaltningen var att välja tvåfackslösning. Detta beslutade tekniska nämnden om vid sammanträdet 14 mars 2024 (§ 23).

Huvudargumentet för tvåfackskärl är att det möjliggör för Danderyds kommun att ha kvar vikttaxa, samtidigt som de befintliga kärlen för mat- och restavfall kan behållas. Med tvåfackskärl kan även en större valfrihet behållas i hämtningsfrekvensen av de olika fraktionerna.

Fyrfackskärl har fördelen att antal kärl på fastigheten minskar men i övrigt såg samhällsutvecklingsförvaltningen att de var en sämre lösning. En del i detta var att i SÖRAB-regionen skulle glas lämnas till Hagby i Täby kommun medan övriga förpackningsfraktioner skulle avlämnas till andra mottagningsanläggningar. Med en fyrfackslösning skulle det fordon som samlade in avfallet behöva köras till flera platser för att tömmas.

Samhällsutvecklingsförvaltningens utredning

Omvärldsbevakning

All omvärldsbevakning har skett kontinuerligt och de senaste kontakterna har i samtliga fall skett i närtid.

Andra kommuner

Samhällsutvecklingsförvaltningen har varit i kontakt med ett antal kommuner för att utreda hur hanteringen fortgår hos dem. Täby kommun och Lidingö stad har inte fattat beslut om utställning av kärl för glas och metall. Stockholm har lanserat ett upplägg för flerbostadshus

med hänvisning till publika återvinningsstationer. Ett antal kommuner i Norrland var initialt kritiska till lagförslaget. En norrlandskommun som utmärkt sig i förhållningssätt är Strömsunds kommun. De kommer inte att ställa ut glas- och metallkärl. Strömsund och Danderyd har väldigt olika förutsättningar varför en jämförelse bör ske försiktigt.

Avfall Sverige

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallsområdet. De bevakar avfallsfrågor nationellt och har god överblick vad som händer i aktuella frågor. Vid kontakten med dem framkommer att de inte sett någon förändring hittills och inte ser någon förändring den kommande perioden. Lagen kommer att träda i kraft vid årsskiftet.

Sveriges kommuner och regioner, SKR

Enligt SKR finns inte någon ändring av reglerna om den fastighetsnära insamlingen av förpackningar i sikte.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen är ny tillsynsmyndighet för den nya lagstiftningen. Riksdagen beslutade den 1 juli 2026 att flytta tillsynsansvaret från kommunen till staten i form av länsstyrelsen. Syftet var att skärpa tillsynsansvaret och därmed efterlevnaden av lagen. Länsstyrelsen ser inte heller några tecken på att situationen förändras.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är den statliga myndighet som har i uppgift att ansvara för lagstiftningen inom avfallsområdet. De har inte fått signaler från regeringen att förändring i avfallslagstiftningen gällande fastighetsnära insamling av förpackningen skulle vara på väg. Det finns förslag att ersättningssystemet ska revideras. Det innebär, om förslaget antas, att ersättningen minskas ytterligare vid ofullständigt utbyggt system. Förslaget om reviderad ersättning har varit ute på remiss.

Fortsatt omvärldsbevakning

Samhällsutvecklingsförvaltningen kommer kontinuerligt att omvärldsbevaka frågan om förpackningsinsamling på regional och nationell nivå för att se om och hur tolkningen av lagstiftningen utvecklas.

Utställning av nya kärl hittills

I Danderyd finns det ungefär 6 100 enfamiljshus och alla omfattas av den fastighetsnära insamlingen. Fram till mitten av september har ungefär 1 400 fastighetsägare valt att

beställa kärl för färgat/ofärgat glas och metall. Efterbeställningar har gjorts av 400 hushåll, vilket summerar att det är 1 800 fastighetsägare som beställt kärlen. Samtliga abonnenter som har beställt extrakärlet har fått papper och plastkärl utställda och de som beställt glas och metallkärlkärl har också fått det kärlet. Återstående 4 300 hushåll har därmed inte kärl för färgat/ofärgat glas och metall.

Fortsatt implementering i Danderyds kommun

Baserat på den utredning som samhällsutvecklingsförvaltningen har gjort, däribland informationen från SKR, har det inte framkommit något som gör det troligt att det kommer ske några förändringar i lagstiftningen som medför att kommunen bör avvakta med den fortsatta implementeringen av insamling av färgat/ofärgat glas och metall från en- och tvåfamiljshus i Danderyd.

Tillsynsansvaret för fastighetsnära förpackningar ligger på länsstyrelserna. De tillämpar miljöbalkens föreskrifter i sin tillsyn. Det torde närmast handla om att rikta förelägganden, med eller utan vite. Ett föreläggande kan överklagas till mark- och miljödomstolen. Utdömande av vite prövas av mark- och miljödomstolen efter ansökan från den föreläggande länsstyrelsen. Det kan inte förväntas rättspraxis på skyldigheten att hämta samtliga fraktioner under 2027.

Successiv utställning av kvarvarande glas och metallkärl

Förvaltningen avser att genomföra en succesiv utställning av kärl. I en längre övergångsfas kommer det också fortsättningsvis vara möjligt för abonnenter att beställa utställning av glas- och metallkärl och det kommer behövas informationsinsatser om att den möjligheten finns.

Valfrihet genom gemensamma kärl

Det finns möjligheter för abonnenter att dela kärl antingen med närmaste grannen eller med flera andra fastigheter inom närliggande område. Samhällsutvecklingsförvaltningen bedömer att denna möjlighet kan användas för att öka valfriheten och även vid behov ta hänsyn till att en fastighetsnära insamling från en och samma plats på en fastighet/direkt anslutning till en fastighet är en mindre fungerande lösning.

Hämtplatser med särskilda utmaningar för förpackningsinsamling

Under implementeringsarbetet har kommunen uppmärksammat ett antal fastigheter och områden där det finns särskilda utmaningar med att införa fastighetsnära insamling av förpackningsavfall. Ett omfattande arbete med platsbesök, informationsträffar och andra typer av kommunikationsinsatser har skett under de senaste åren. Samtliga samfälligheter och bostadsrättsföreningar har kontaktats. De är ofta fastighetsägare som har utmaningar att hitta bra placering av de nya kärlen. I många fall har arbetet varit fruktsamt och bra lösningar har genomförts. Dock återstår ett antal platser med särskilda utmaningar. Samhällsutvecklingsförvaltningen har pågående dialoger med dessa fastighetsägare och kommer också fortsättningsvis ha det för att hitta lösningar. I många fall har gemensamma hämtplatser varit nycken till att lösa frågan och det bedömer förvaltningen att det kommer fortsätta att vara. Exempel på områden som fortfarande saknar lösning för förpackningshämtningen är delar av kryddgårdsvägarna i Eneby berg och Sikrenoområdet. Dessa abonnenter hanteras i slutet av utrullningen för att ge mer tid till både fastighetsägare och kommunen att hitta bra lösningar.

Kommunikation

Kommunikationen ut till Danderydsborna är avgörande för hur mottagandet av de kvarstående kärlen ska bli. Förvaltningen kommer att genomföra målinriktade kommunikationsinsatserför att skapa ett en så bra fortsatt utställning som möjligt.

Hantering av icke utställda kärl

Kärl för insamling av glas- och metallförpackningar är beställda och levererade. Beställningen omfattade det antal som krävs för att samtliga abonnenter får kärl levererade. Samhällsutvecklingsförvaltningen har säkerställt att det finns möjlighet att härbärgera de icke utställda kärlen tills dess att beslut tas om hur de ska hanteras. Hyrestiden gäller till och med 2027-10-31 med möjlighet till förlängning. Kostnaden kommer att uppgå till 0,5 miljoner kronor på årsbasis.

Samhällsutvecklingsförvaltningens bedömning

De direkta kostnaderna för avfallskollektivet kommer att öka redan genom den paus som tekniska nämnden beslutat om och som kommunfullmäktige har konfirmerat, se avsnittet nedan om ekonomiska konsekvenser. Kostnaderna för att pausa utställningen av kärl för

glas- och metallförpackningar beräknas bli högre än de kostnader som en senare anpassning till eventuell ändrad lagstiftning innebär.

Den genomförda utredningen ger vid handen att tekniska nämnden inte bör fatta beslut som medför att pausen i utställningen av kärl för insamling av färgat/ofärgat glas och metall fortsätter eller föreslå kommunfullmäktige fatta sådana beslut.

Förvaltningen förordar i stället en plan för successiv utställning av kärl som inleds med en längre period så att de abonnenter som så önskar får glas och metallkärlet utställt. Den succesiva utrullningen sker genom att abonnenterna kan fortsätta att beställa kärl för glas och metall och att de ställs ut i omgångar. Den inledande perioden kommer att användas för fortsatt omvärldsbevakning om hur länsstyrelsens uppföljning av kommuners olika hantering kommer att ske och ge för vägledning

Konsekvenser för barn och unga

Ärendet har i sig inte några direkta konsekvenser för barn och unga.

Ekonomiska konsekvenser

Att inte samtliga glas- och metallkärl har ställts ut medför extrakostnader för avfallskollektivet vilket innebär att avfallstaxan kommer att behöva ändras.

Samhällsutvecklingsförvaltningen har undertecknat ett hyresavtal för kärlen. Årskostnaden är 0,5 miljoner.

I och med att insamlingssystemet inte är heltäckande kommer kommunens ersättning från förpackningsproducenterna genom Naturvårdsverket att minska. Minskningen beräknas uppgå till 1,5 miljoner per år enligt beräkningar samt gällande indexering från 9 kap 3 § förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar och Naturvårdsverkets föreskrift NFS 2023:14 - ”Naturvårdsverkets föreskrifter om ersättning till kommuner för insamling av förpackningsavfall som omfattas av producentansvar”.

Det praktiska genomförandet av utställning av kvarvarande kärl behöver säkerställas. Det finns olika alternativ, mycket beroende på utställningshastigheten. Avtalet med det företag som levererade och ställde ut kärlen har en möjlighet till förlängning. Utställningskostnaden är dock inte fastställd. Kostnaden för att ställa ut kvarvarande kärl bedöms uppgå till cirka 3,5 miljoner kronor.

Ersättningen till entreprenören som tömmer kärlen är densamma oavsett antalet kärl som töms. Kommunen kommer, i enlighet med avtalet på årsbasis betala 3,9 miljoner kronor för tömning av kärl som inte finns att tömma eftersom de inte har levererats.

Genomsnittlig tillkommande kostnad per abonnent i en- och tvåfamiljshus för pausen är 665 kronor per år eller en genomsnittlig höjning av avfallstaxans fasta avgift på 10 procent för samtliga i denna abonnentsgrupp. Detta ska adderas till den redan förslagna taxehöjningen i budget om 7 procent.

Naturvårdsverkets förslag om förändrade ersättningsregler kommer, om de genomförs, påverka Danderyd. Den förlorade ersättningen kommer att uppgå till minst 4,7 miljoner istället för de 1,5 miljoner som redovisas i tabell nedan

Paus upphör	**Engångskostnad**
Tillkommande kostnad för utställning av återstående kärl	3,5 mnkr
Löpande kostnader	**per år**
Hyreskostnad ej utställda kärl	0,5 (tidigare 2,8 mnkr) per år
Minskat bidrag från Naturvårdsverket då insamlingssystemet är ofullständigt	1,5 mnkr per år
Utställning av beställda kärl	X till 3,5 mnkr. engångskostnad
Totalt per år löpande	2 till 5,5 mnkr varav 3,5 mnkr är en engångskostnad
Tjänster som kostar enligt avtal fast de inte nyttjats	**Kostnad per år**
Tömningskostnad av icke utställda kärl	3,9 mnkr per år

Stefan Sorpola

David Johannesson

Samhällsutvecklingsdirektör VA-Avfallschef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Fortsatt införande av insamling av glas- och metallförpackningar
2. Kommunfullmäktiges beslut, 2026-08-31 § 118

Expedieras

Kommunstyrelsen